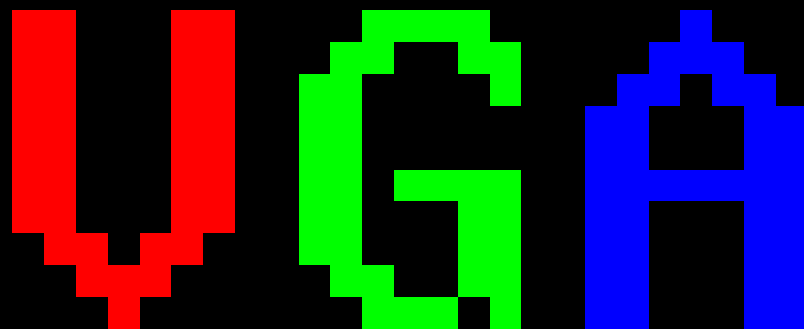

Architektura her a herní entity

Jan Matoušek

8. 10. 2026

Architektura

Co (a proč) je softwarová architektura?

- *Může-li se něco pokazit, pokazí se to.* – Edward Aloysius Murphy Jr.
- *The software needs to be built in such a way that it is able to adapt to unexpected changes in features.* – Martin Fowler
- **Architektura software** je promyšlený přístup k návrhu software, který umožňuje jej rozvíjet a reagovat na nečekané změny.

Nečekané změny při vývoji hry

- Obsah hry.
- Herní mechaniky a systémy.
- Zacílení hry (cílová skupina, způsob hraní hry).
- Platformy, hardware, operační systémy, aplikační rozhraní.
- Vývojářský tým, rozpočet na vývoj...

Volba nevhodné (nebo žádné) architektury prodraží implementaci změn.

Architektura je investice do budoucna.

Jak reagujeme na možné změny v obsahu hry?

```
class OldSoldier : public NPC {  
    public:  
        OldSoldier() : NPC("Hans", 100, ...) {}  
}
```

```
NPC * old_soldier = new OldSoldier();
```

Zvolíme vhodnou abstrakci a přesuneme detaily do datových souborů:

```
[ { type: "npc", source: "hans.json", pos: ... } ]  
...  
{ name: "Hans", hp: "100", ... }  
LoadSceneFromFile('level.json');
```

Data > Kód

Jak reagujeme na možné změny v herních mechanikách a systémech?

```
if(player_pressed_movement_keys()) {  
    move_player();  
}  
else if(player_pressed_light_switch) {  
    handle_light_switch();  
}  
else if ...
```

Využijeme OOP, zavedeme moduly.

```
for(auto system : systems) {  
    system->tick();  
}
```


Jak reagujeme na možné změny v platformě?

```
for(nYPos = 0; nHeight > nYPos; nYPos++) {  
    pAddress = (unsigned char *) (0xC000 + ((nY/8u)*80u) + ((nY%8u)*2048u) + nX);  
    memcpy(pAddress, pSprite, nWidth);  
    pSprite += nWidth;  
    nY++;  
}
```

Zavedeme vrstvy / služby, které lze měnit.

```
auto drawing = Engine->GetDrawingService();  
drawing->addSprite(...);  
...  
drawing->finish();
```

Lidé, vrstvěte!

Jak reagujeme na možné změny ve složení vývojářského týmu?

- Typické rizikové situace:
 - Zdvojnásobení velikosti týmu.
 - Nečekaný odchod klíčového člena týmu.
- Čitelný a přehledný kód (a nejen ten) je základ.
- Dokumentace.
 - Nově příchozí vývojáři se potřebují zorientovat a co nejdříve začít pracovat.
 - Stávající vývojáři potřebují zaznamenat a vysvětlit svá rozhodnutí a různé podivnosti v kódu, datech, procesech, dokumentech...

Dobře zdokumentovaný projekt přežije i
větší změny v týmu.

Na co si dát pozor?

- Každé architektonické opatření něco stojí a to, co získáme, nemusí vyvážit náklady.
 - Vytváření abstrakcí a datových formátů versus dělba práce.
 - Vytváření objektů a modulů versus jejich počet.
 - Vytváření vrstev versus režie komunikace mezi nimi.
 - Obsáhlost dokumentace versus pracnost její údržby.
 - Elegance versus run-time režie.

Neexistuje univerzálně vhodná architektura.

Pracujeme s omezeným prostorem nečekaných změn a architekturu volíme podle něj.

Živá databáze

- Ve hře se nacházejí herní entity, které mohou vznikat a zanikat.
- Tyto herní entity interagují mezi sebou.
- Hra komunikuje s okolním prostředím, zejména s hráčem.

Hra = databáze + interakce + komunikační rozhraní.

Propojení služeb

- Jádrem hry je její simulace.
- Aby hra fungovala, potřebuje řadu podpůrných služeb.

Hra = simulace + služby (vykreslování, zvučení, vstup, síť, logování atd.)

K architektuře her jako celku se vrátíme někdy příště.

Návrhové vzory

Definice návrhového vzoru

- Obecné řešení *problému* využívané při *návrhu* počítačových programů.
- Problémem se zde nemyslí algoritmus.
- Typické řešené problémy:
 - Úspora kódu.
 - Čitelnost kódu.
 - Udržitelnost kódu.
 - Rozšiřitelnost kódu.
 - Oddělení zodpovědností.
 - Úspora zdrojů počítače (procesor, paměť, datové sběrnice...).
- Tyto problémy často nejsou zřejmé na začátku vývoje, chceme jim ale předejít.
- Návrhové vzory vypořádány v praxi a popsány jako good/best practices → rozšíření návrhových vzorů do praxe.

- Pojem *design pattern* poprvé použil Christopher Alexander v 1966; avšak v kontextu architektury a urbanismu, nikoliv software.
- Poprvé v kontextu software Ward Cunningham a Kent Beck, v 1987 na konferenci OOPSLA. Předpřipravené vzory pro začátečníky v jazyce Smalltalk.
- V roce 1991 vznikla skupina *Gang of Four* (GoF) – Erich Gamma, Richard Helm, Ralph Johnson a John Vlissides.

Popis návrhového vzoru (podle knihy *Design Patterns* od GoF)

- Název návrhového vzoru – jednoznačný název vzoru
- Zařazení návrhového vzoru – *creational, structural, behavioral, concurrency...*
- Cíl – kvůli čemu vzor vznikl
- Další názvy – pod jakými dalšími názvy je vzor znám v praxi
- Motivace vzoru – jaký problém vzor řeší
- Použití – kontext použití vzoru
- Struktura – grafické znázornění vzoru (typicky UML diagram)
- Účastníci – třídy a objekty, které tento vzor používá
- Spolupráce – popis, jak spolu účastníci komunikují
- Důsledky – popis výsledků, vedlejších efektů a případných problémů plynoucích z použití
- Implementace, ukázkový kód, příklady známých použití
- Související vzory

- Gamma, Erich; Helm, Richard; Johnson, Ralph; Vlissides, John (1994). *Design Patterns: Elements of Reusable Object-Oriented Software*.
- Buschmann, Frank; Meunier, Regine; Rohnert, Hans; Sommerlad, Peter (1996). *Pattern-Oriented Software Architecture, Volume 1: A System of Patterns*.
- Schmidt, Douglas C.; Stal, Michael; Rohnert, Hans; Buschmann, Frank (2000). *Pattern-Oriented Software Architecture, Volume 2: Patterns for Concurrent and Networked Objects*.
- Fowler, Martin (2002). *Patterns of Enterprise Application Architecture*.
- Hohpe, Gregor; Woolf, Bobby (2003). *Enterprise Integration Patterns: Designing, Building, and Deploying Messaging Solutions*.
- Freeman, Eric T.; Robson, Elisabeth; Bates, Bert; Sierra, Kathy (2004). *Head First Design Patterns*.
- **Nystrom, Robert (2014). *Game Programming Patterns*.**
- Předměty BI-SWI, BI-OOP, ANI-ADP.

Základní návrhové vzory pro hry

Herní smyčka

```
void Game::run() {  
    while (true)  
    {  
        processInput();  
        update();  
        render();  
    }  
}
```

Přesná realizace tohoto vzoru závisí na použité platformě.

Jaké problémy má výše uvedený kód?

Scéna

- Prostředí hry obsahující herní entity
- Je oživena herní smyčkou
- Entity můžeme reprezentovat různými způsoby (viz dále)

(Velmi) naivní příklad:

```
struct Ball {  
    int x, y, vx, vy;  
};  
struct Scene {  
    Paddle player, otherPlayer;  
    Ball ball;  
    ScoreDisplay scoreDisplay;  
};
```

Jaký má tento příklad problém a jaký problém by mohl řešit?

Herní smyčka s abstraktní scénou

```
class Scene {  
public:  
    virtual void processInput() = 0;  
    virtual void update() = 0;  
    virtual void render() = 0;  
}  
void Game::run() {  
    while (true)  
    {  
        currentScene->processInput();  
        currentScene->update();  
        currentScene->render();  
    }  
}
```

Jak řešit přepínání scén? A jaké problémy přetrvávají?

Abstraktní entity

```
class Entity { ... };  
class Paddle : public Entity { ... };  
class Scene {  
    std::vector<std::unique_ptr<Entity>> entities;  
}
```

Na entitách využíváme polymorfismus. Podle použitého jazyka může mít různou realizaci (dědičnost a virtuální metody v C++, enums a/nebo dyn traits v Rust, tagged unions a/nebo function pointers v C...).

Jaké vzniknou problémy?

Abstraktní entity – problém horké smyčky

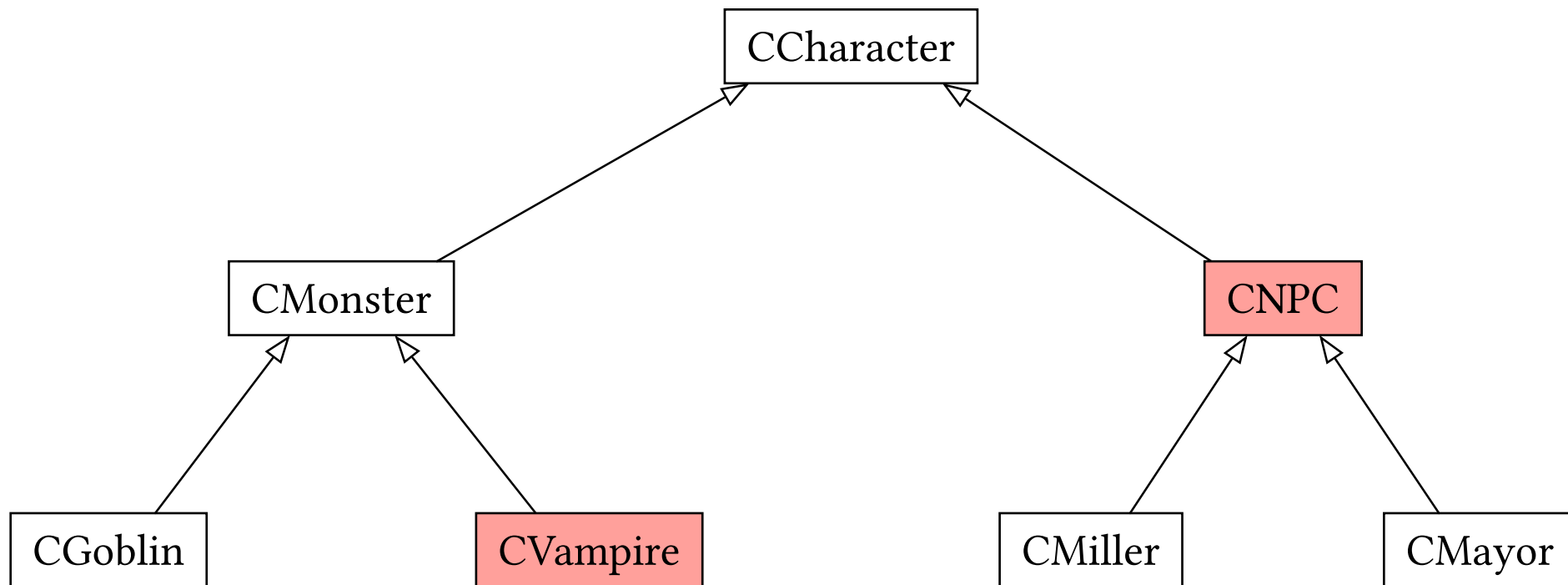
```
for(auto & entity : entities) {  
    entity->draw();  
}
```

- Rozpočet snímku (příklad):
 - 16 ms celkem (60 fps)
 - 10 ms vykreslování na GPU
 - 5 ms simulace
 - 1 ms režie engine

entit	režie volání draw()
1	5 ns
1 000	5 μ s
1 000 000	5 ms !

Existují různá řešení, lze je kombinovat.

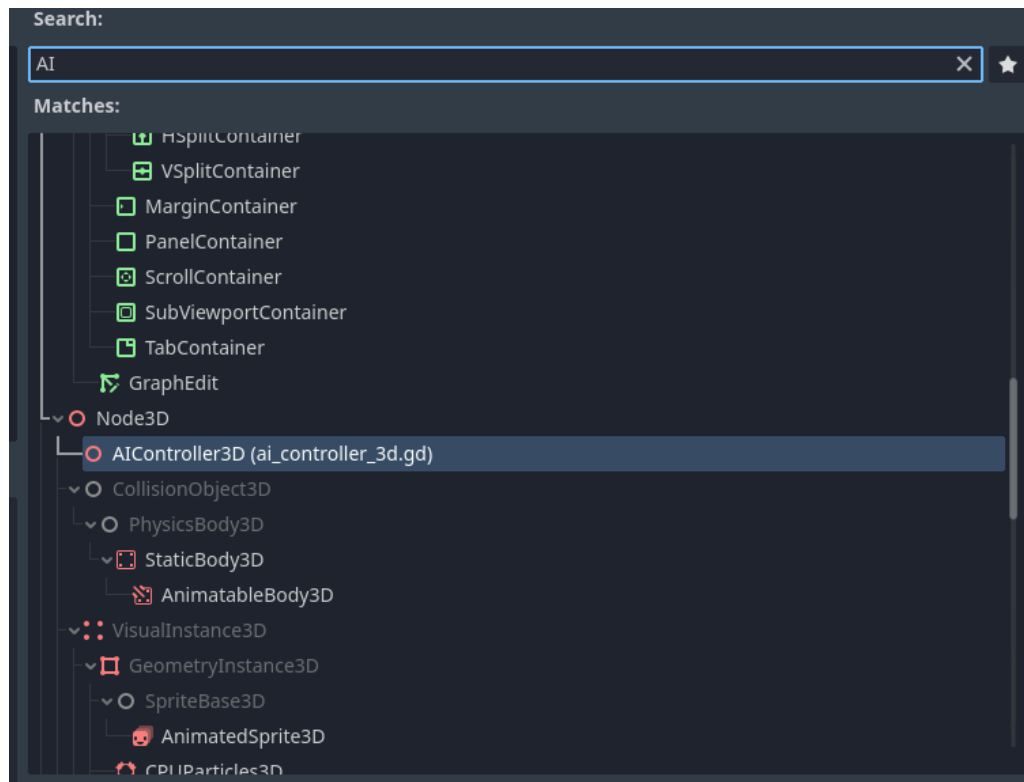
Abstraktní entity – problém polymorfismu

Kam patří CDracula?

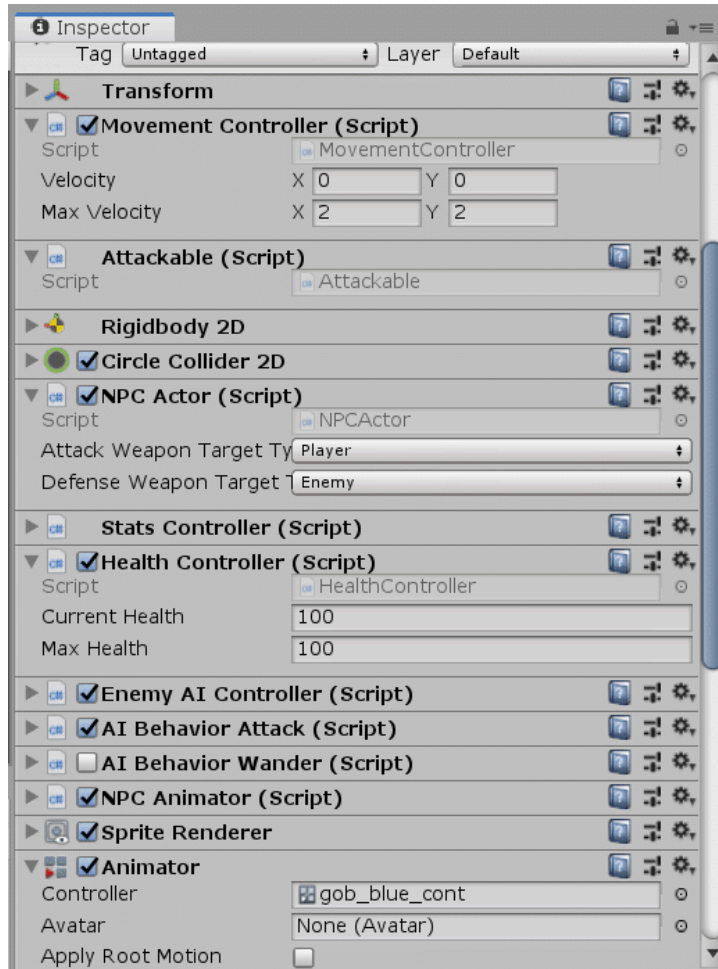
Pokud nás zradí dědičnost, zkusme kompozici.

Dědičnost versus kompozice – Godot engine

- Druhy entit jsou obecnější (nejsou zde druhy nepřátel apod.).
- Dokumentace doporučuje využívat kompozici, ale je na vývojáři, jak si ji zařídí.

Dědičnost versus kompozice – Unity engine (nikoliv DOTS)

- Herní entity jsou složené z komponent.
- Typické komponenty:
 - renderovatelný mesh,
 - fyzikální kolize,
 - poloha,
 - světlo,
 - ...
 - programátorem dopsané chování

Kompozice v entitě

```
class Component { ... };  
class RenderableMesh : public Component { ... };  
class Entity { std::vector<std::unique_ptr<Component>> components; };
```

Problém? Dynamické vazby, pomalé dohledávání potřebných komponent.

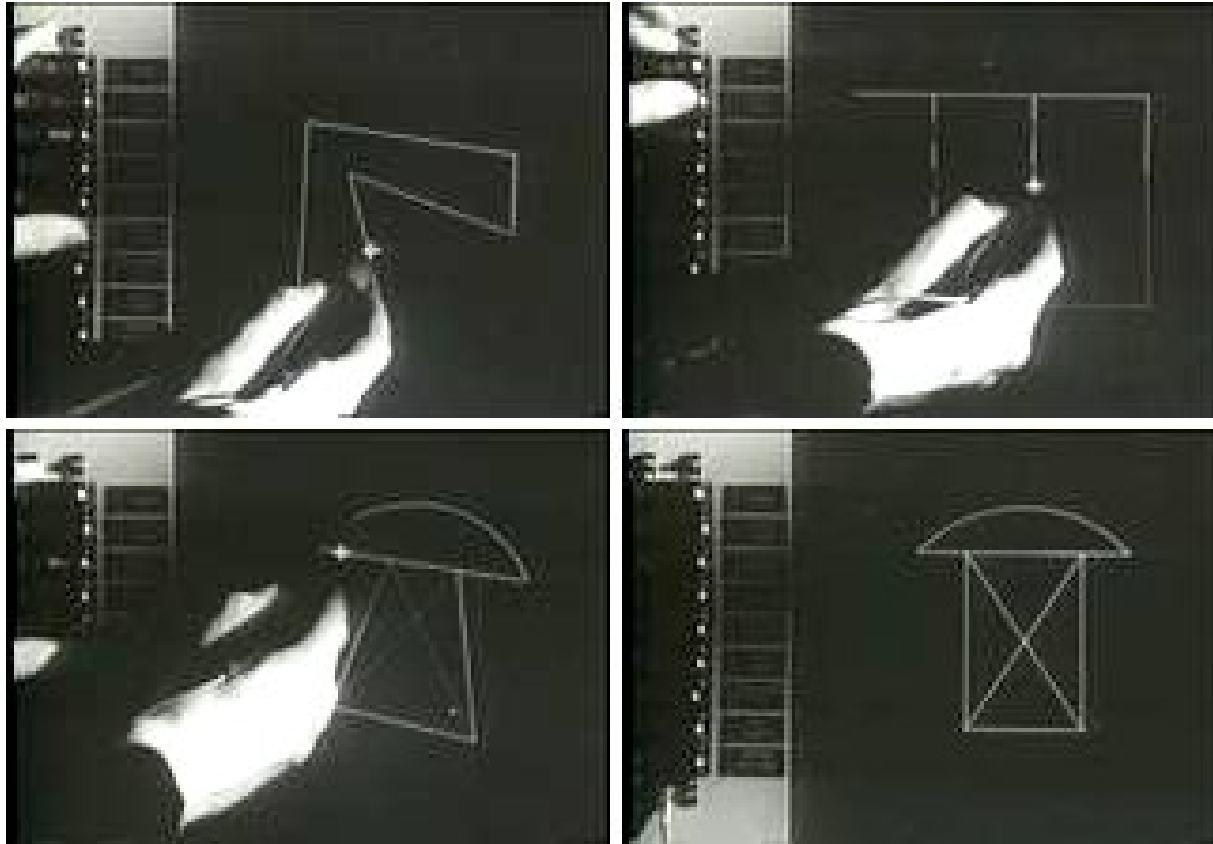
```
class Entity {  
    std::unordered_map<std::type_index, std::unique_ptr<Component>> components;  
    template<typename A>  
    A& GetComponent() { return dynamic_cast<A>(components.at(typeid(A))); }  
};
```

Problém (např. v Unity)? Zůstává míchání datových komponent a skriptů chování, skákání po ukazatelích (nelokalita paměti, častý cache miss), prostorová režie velkého množství hash map.

ECS – Entity component system

- Každá entita má sama o sobě pouze identifikátor (typicky celé číslo)
- Data jsou v komponentách
- Kód je v systémech
- Každý systém oživuje 1 nebo více druhů komponent
- Paralelizovatelné přes komponenty (1 vlákno zapisuje, nebo N vláken čte)
- Paralelizovatelné na GPU (zejména zvládneme-li mít data některého druhu komponenty výhradně v paměti grafické karty)

1963, Ivan Sutherland, *Sketchpad*

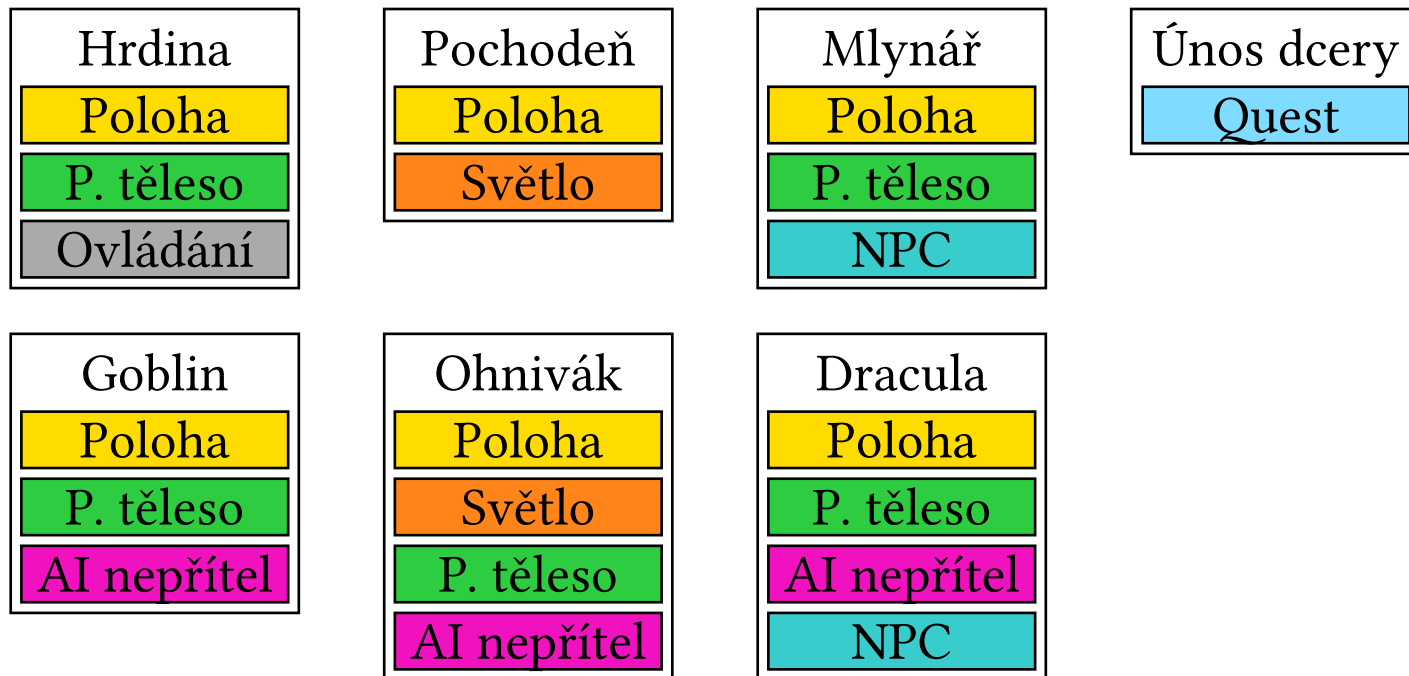
ECS – Thief: The Dark Project (1998)

- První použití ECS v počítačové hře.
- Na stejném engine následoval *System Shock 2*.

ECS – příklad

- Komponenty: poloha, světlo, pevné těleso, AI nepřítel, NPC, ovládání, quest...
- Entity: hrdina, pochodeň, mlynář, quest unesené dcery, goblin, ohnivák, Dracula...
- Systémy: fyzika, vykreslování, AI, vstup od hráče, questový systém...

	Poloha	Světlo	Pevné těleso	AI nepřítel	NPC	Ovládání	Quest
Hrdina	✓		✓			✓	
Pochodeň	✓	✓					
Mlynář	✓		✓		✓		
Únos dcery							✓
Goblin	✓		✓	✓			
Ohnivák	✓	✓	✓	✓			
Dracula	✓		✓	✓	✓		

Které komponenty používá který systém?

Každý druh komponenty se nachází v samostatné mapě indexované identifikátorem entity.

```
std::unordered_map<int, Position> positions;  
std::unordered_map<int, Light> lights;  
...
```

Každý systém potom prochází příslušné hash mapy, např.:

```
void lighting_system(...) {  
    for(auto & [ entity_id, light ] : lights) {  
        auto posIt = positions.find(entity_id);  
        if(posIt == positions.end()) continue;  
        auto & position = posIt->second;  
        ...  
    }  
}
```

ECS – typická implementace

- Všechny hash mapy bývají v jednom registru komponent.
- K procházení registru komponent se používají tzv. dotazy/pohledy (queries/views), které zpřehledňují různé požadavky systémů (typicky: potřebuji všechny entity, které mají komponenty A a zároveň B, potřebuji komponentu C od entity s daným identifikátorem atd.).
- Příklady viz knihovny EnTT (C++), Bevy (Rust) a další.

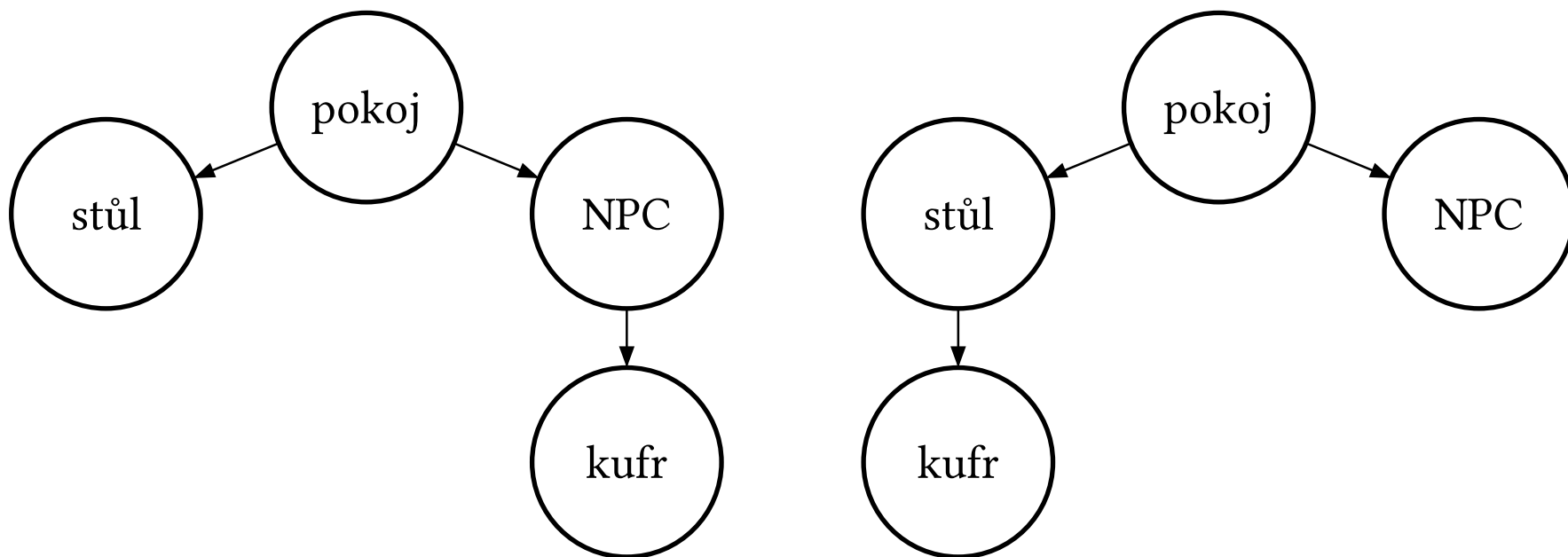
```
struct position { float x, y; };  
struct velocity { float dx; float dy; }  
  
void update(entt::registry &registry) {  
    auto view = registry.view<const position, velocity>();  
    for(auto [entity_id, pos, vel]: view.each()) {  
        // ...  
    }  
}
```

Problém:

Nehráčská postava přinese kufr,
položí jej na stůl a odejde.
V kufru jsou různé věci.

Graf scény

- Scéna může být poskládána z entit hierarchicky

- Můžeme schovat entity, které jsou v hierarchii pod (předměty v kufru, interiér domu).
- Umožňuje mít hierarchie transformací a pohybu.
- Obvyklá reprezentace: odkazy na nadřazenou entitu.

Space partitioning

- Některé mechaniky vyžadují nalezení herních entit v blízkosti nějakých souřadnic.
- Pro velké množství entit nebo velké množství hledání naivní postup nestačí – $O(n^2)$
- Základní princip: *Rozděl a panuj*.
- Existuje velké množství řešení:
 - Mřížky
 - Spatial hashing
 - Octree, quadtree
 - Bounding volume hierarchy
 - KD tree, BSP tree

Detaily necháme na jindy (přednáška o světech velkých a malých).

Vazby mezi entitami

- Mohli bychom používat adresy / pointery. Problémy?
 - Invalidace odkazů při přesunech paměti (např. při realokaci pole).
 - Skákání po pointerech, časté cache miss.
 - Problematické určení platnosti, pokud odkazovaný objekt zanikne.
 - Šlo by používat kombinace shared a weak pointerů.
- Mít očíslované entity je pragmatictější přístup.
 - Je potřeba řešit, zda řada čísel musel musí být souvislá.
 - Pokud ano, jak entity při změnách přečíslovávat.
 - Pokud ne, zda nám čísla rychle nedojdou.
 - *S tím trochu souvisí object pooling (příště).*

Životní cyklus entit

- Scéna je během hry málokdy statická, entity vznikají a zanikají.
 - Načtení / uvolnění levelu.
 - Spawning nepřátel, střelení a dopady projektilů...
- Problémy se vznikem entit:
 - Přidělení identifikátoru, dynamická alokace, realokace polí...
 - Napojení vazeb
 - Výlučný přístup ke scéně, vhodný okamžik přidání
- Zánik entit:
 - Zrušení vazeb
 - Výlučný přístup ke scéně, vhodný okamžik odebrání